

Д/Р
14336

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Економіко-правовий факультет
Кафедра адміністративного та господарського права

~ 2 (3) / 4
02.04.17

Дипломна робота

освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста (СД)

на тему: **“Принципи належного урядування і належної адміністрації та особливості їх реалізації в Україні”**

“The principles of proper management and proper administration and features of their implementation in Ukraine”

Виконав студент заочної форми навчання,
спеціальність 081, Право (Правознавство),
Комар Микита Сергійович

Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, доцент Білик П.П.

Рецензент: доктор юридичних наук,
професор Миколенко О.І.

Рекомендовано до захисту на

засіданні кафедри “А” 04 2017 р., “10” 05 2017 р., протокол № 6
протокол № 10

Завідувач кафедри

д.ю.н., проф. Миколенко О.І.

Захищено на засіданні ЕК № 2

Оцінка добре / 13 / 85

Голова ЕК

д.ю.н., проф. Прієшкіна О.В.

Одеса – 2017

290954

ВСТУП

Актуальність теми. Як вбачається, держава і громадянське суспільство в рамках демократичного устрою зацікавлені в діалозі та партнерстві, підвищенні ефективності взаємодії. При цьому особливо наголошено на тому, що без розвиненого громадянського суспільства держава не створить можливостей для забезпечення функціонування різних моделей демократії участі, що у поєднанні з безпосередньою та представницькою демократією є умовою успішної модернізації, європейської інтеграції та сталого розвитку. Отже, на нашу думку, першочергові завдання держави мають передбачати забезпечення сприятливого політико-правового середовища для інституціонального розвитку громадянського суспільства, активне залучення його інститутів до публічної політики, процесів вироблення та ухвалення важливих суспільних рішень, формування і реалізації державної та місцевої політики. Ефективному співробітництву між громадськими об'єднаннями та органами влади, посиленню відкритості державної політики послуговують положення законів України «Про соціальний діалог в Україні» від 23 грудня 2010 р., «Про доступ до публічної інформації» та «Про внесення змін до Закону України «Про інформацію» від 13 січня 2011 р. Прозорість державного управління та підзвітність органів влади громадськості, підвищення ефективності протидії корупції – такі очікувані результати від приєднання України до міжнародної Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд». Безсумнівним наближенням до європейських стандартів взаємодії органів влади з інститутами громадянського суспільства стало ухвалення нового базового Закону України «Про громадські об'єднання». На черзі – ухвалення інших нормативно-правових актів, проекти яких уже розроблені, пройшли громадське обговорення та знаходяться на стадії доопрацювання. На сьогодні вже можна говорити і про формування узгодженої позиції органів влади та інститутів громадянського суспільства щодо стратегічного бачення способів

розв'язання проблем місцевого самоврядування. Раніше вважалося, що публічне управління є досить потужним інструментом для вирішення суспільно-політичних проблем, але останнім часом воно засвідчило свою нездатність повною мірою задовольнити вимоги громадян і опинилося перед перспективою появи «кризи ідентичності». У результаті з'явилося досить багато теорій управління, зокрема урядування, яке нині можна розглядати як альтернативу традиційному публічному управлінню. Поняття урядування почали використовувати в європейських документах із середини 1980-х років для опису складного, багаторівневого процесу прийняття і реалізації рішень. Тут доцільно згадати характеристики урядування, виділені С. Хіксом. По-перше, «процес управління більше не здійснюється виключно державою, але включає діяльність соціальних, політичних акторів, які спрямовують, контролюють або ж управляють суспільством». По-друге, відносини між державою та недержавними акторами під час цього процесу поліцентричні та неієрархічні, а також взаємозалежні. По-третє, головними функціями урядування є регулювання соціальних і політичних ризиків, а не розподіл. Перехід до урядування відбувся під впливом внутрішніх (недостатні ресурси інститутів співтовариства) і зовнішніх (зростання взаємозалежності на міжнародній арені та неспроможність національних урядів самотійно вирішити такі проблеми, як рух людей і товарів) чинників. Для сучасної системи урядування в Євросоюзі характерні такі риси: процес прийняття і реалізації рішень включає участь державних і приватних акторів на національному та міжнародному рівнях – представників національної влади, працівників, профспілок і міжнародних корпорацій; урядування функціонально відрізняється залежно від сфери застосування: зовнішні відносини, внутрішній ринок, сільське господарство, навколишнє середовище; як і національні уряди, ЄС дедалі більше покладається на квазіавтономні агентства – Європейський суд справедливості та Європейський центральний банк для реалізації рішень і нагляду за політикою; неієрархічні відносини між різноманітними акторами; зміщення уваги з

розподілу на регулювання, зумовлене неоліберальною політикою в державах-членах; найбільш суттєвим інструментом координації вважаються ринкові механізми. Оскільки під принципами управління розуміють керівні правила, основні положення, норми поведінки, що відображають найбільш загальні стійкі риси законів і закономірностей управління, яких необхідно дотримуватись в управлінській діяльності і на практиці вони набувають характеру конкретних вимог, якими належить керуватися у процесі побудови системи управління, забезпеченні її належного функціонування та створення умов для розвитку, то саме крізь можливість їх запровадження в практику державотворення сучасної України варто досліджувати систему трансформації державного управління в публічне адміністрування з усіма наступними перевагами для людини.

Отже, в процесі дослідження за **мету** було поставлено виявити основоположні засади, на яких ґрунтується належне публічне адміністрування і встановити можливість впровадження їх переваг в практику налагодження нового типу відносин між людиною та державою, в основі якого лежить партнерство та службова роль держави стосовно прав і свобод людини.

Виходячи з цього, в процесі дослідження поставлені та послідовно вирішуються такі задачі.

1. Роль та значення принципів, як специфічної юридичної категорії в налагодженні ефективного механізму адміністрування та публічного управління

2. Виявлення специфічних відмінних рис в адміністрування порівняно з управлінням

3. Встановити засади співвідношення виконавчої влади і публічних адміністрацій

4. Розглянути гуманістичну складову відносин на осі «людина-держава» крізь призму належного публічного врядування та його оцінювання як такого

Поставлені задачі і мета зумовили таку специфіку об'єкта дослідження –

комплекс суспільних відносин, які виникають при становленні та попередньому оцінюванні адміністративної діяльності публічних адміністрацій як належної або не належної. Предмет – безпосередньо основоположні засади, покладені до розробки критеріїв оцінювання належного врядування.

ВИСНОВКИ

Своєрідним орієнтиром для формування та реформування правових засад правотворчості в сфері публічного урядування в Україні повинні стати принципи належного урядування («good governance») та належного управління («good administration»). Їх зміст також визначає концепцію Європейського адміністративного простору, яка стосується стандартів і процедурних вимог, спрямованих на захист прав громадян в адміністративних органах та призначена служити моделлю для адміністративних реформ «новим демократіям» Східної Європи та країнам-кандидатам у члени ЄС.

На сьогоднішній день термін «good governance» використовується та застосовується широким колом публічних інститутів у міжнародному співтоваристві в цілому та європейському співтоваристві – зокрема. Однак, не дивлячись на поширеність та актуальність відповідної концепції, ця категорія не має чіткого визначення, вичерпних характеристик, рамок та цілей. У широко цитованому виступі колишній генеральний секретар ООН Кофі Аннан зазначив, що «належне врядування є, мабуть, найважливішим фактором подолання бідності та сприяння розвитку».¹¹⁴ Категорія «належне врядування» у європейському правовому просторі використовується з великим ступенем гнучкості.¹¹⁵ Це по суті термін без конкретного визначення.

У певному сенсі це є перевагою, в той же час наведене породжує певні труднощі у правотворчій та правореалізаційній площинах. Труднощі чіткого визначення поняття «good governance» полягають і у тому, що сама по собі категорія «governance» характеризується розпливчато, а тим паче визначальні характеристики «доброго» чи «належного» урядування не є конкретними.

Належне врядування має бути об'єктом постійного прагнення, тому формулювання його моделі, рамок та характеристик має здійснюватись за

можливості з використанням конкретних показників.

Навіть при поверхневому аналізі можна дійти до висновку, що категорія «good governance» у самій своїй назві містить суперечність. «Governance» чи «врядування» саме по собі вже є «добрим», воно відображає позитивний зміст, а тому означення «good» у певній мірі нівелює зміст категорії «урядування». Певної визначеності поняттю «good governance» надала Резолюція Комісії з прав людини 2000/64 «Роль належного врядування у забезпеченні прав людини». Вона визначила ключові атрибути належного врядування:

прозорість, відповідальність, підзвітність, участь, чутливість до потреб людей.

Зі змісту положень цієї резолюції стає зрозуміло, що її розробники прямо пов'язали категорію «належне врядування» зі створенням сприятливих умов для забезпечення прав людини, сприянням зростанню і сталого людського розвитку. Однак, навіть наявність чітких характеристик та атрибутів поняття «належного урядування» не привело до появи узагальненого визначення. Спроби узагальнити категорію через її ознаки не створило появи єдиного розуміння цілей, критеріїв, ознак та аспектів *належного врядування*, а отже, і до єдиного визначення. розвиток концепції належного урядування бачиться нами у двох напрямках. Перший – це формулювання чітких визначень самого поняття, оскільки не можна дослідити та удосконалити те, що не визначено на понятійному рівні за допомоги категоріального апарату. Другий напрям полягає в дослідженні поняття «належного врядування» через детальний аналіз його структурних компонентів, атрибутів чи критеріїв, наприклад – демократії, громадянських та політичних прав, управління державним сектором тощо.

Стандарти належного управління закріплені в багатьох рекомендаціях та резолюціях РЄ, а також в окремих елементах «acquis communautaire» – правової системи ЄС. На сьогодні основні

європейські принципи та стандарти, зокрема щодо відносин органів публічної адміністрації з громадянами, закріплені в: договорах про заснування ЄС та Європейських співтовариств; Ніццькій хартії основоположних прав; рішеннях Європейського суду справедливості у Люксембурзі; законодавстві ЄС; національному праві, що застосовується до діяльності публічних адміністрацій, залучених до процесу імплементації політик ЄС та Європейських співтовариств; рішеннях Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) у Страсбурзі, Кодексі Європейського омбудсмана належної адміністративної поведінки, конвенціях, резолюціях та рекомендаціях РЄ тощо. Одним із основних систематизованих нормативних документів Європейського Союзу, що стосується питання належного управління є Кодекс Європейського омбудсмана належної адміністративної поведінки. Історія появи цього кодексу пов'язується із 1999 роком, коли Уповноважений з прав людини на основі окремих відповідних національних нормативноправових актів підготував проект майбутнього кодексу, однак його прийняття Європейським парламентом відбулося лише у вересні 2001 року. Майже одночасно поняття «належне управління» юридично було запроваджене статтею 41 Хартії основоположних прав Європейського Союзу у 2000 році.

Належне урядування означає менеджмент сталого розвитку, який асоціюється за такими індикаторами (принципами): 1. Участь як наріжний камінь концепції. Передбачається участь як чоловіків, так і жінок. Вона може бути прямою та непрямою – через утворені інституції або представників. Участь повинна бути інформаційно забезпеченою та організованою. Це означає свободу асоціацій та волевиявлення, а також організоване громадянське суспільство. Це вимагає забезпечення сили закону та повного захисту прав людини, особливо меншин. Також це вимагає незалежності судів та органів охорони громадського порядку. 2. Прозорість. Цей принцип означає, що рішення приймаються та втілюються в спосіб, відповідний до встановлених правил та регулювання, а інформація є вільно доступною для

тих, на кого можуть вплинути рішення та їхнє упровадження. 3. Чутливість. Належне урядування вимагає щоб інституції та процеси намагались обслуговувати всі зацікавлені сторони в розумні строки та належить до концепції поєднання відповіді та спроможності. 4. Орієнтація на консенсус. У суспільстві діє багато акторів і точок зору. Належне урядування вимагає врахування різних інтересів для досягнення широкого консенсусу в суспільстві, який є найбільшим інтересом. Це також вимагає широкої перспективи щодо дій, необхідних для запровадження й досягнення сталого людського розвитку. 5. Рівність та інклюзивність. Добробут суспільства залежить від твердження, що всі його члени відчують себе часткою цілого та не почувають себе відлученими від шляху його розвитку. Це вимагає залучення до здійснення державної політики всіх груп суспільства, але особливо – найуразливіших. 6. Ефективність та дієвість. Належне урядування означає, що всі процеси та інституції дають результат, відповідний до потреб суспільства, за найкращого використання ресурсів. Концепція дієвості також охоплює розумне використання природних ресурсів та захист навколишнього природного середовища. 7. Підзвітність. Це є ключова вимога до належного урядування. Не тільки державні інституції, але і приватний сектор та громадські організації повинні бути підзвітними суспільству. Підзвітність розрізняється залежно від рішень та дій на внутрішню та зовнішню до організації або інституції. Узагалі, організація або інституція підзвітна тим, на кого може вплинути рішення чи дія. Підзвітності не може бути досягнуто без прозорості та влади закону. 8. Змагальність. Означає використання конкуренції для досягнення ціни грошей у постачанні послуг. Звичайно послуги, що надаються публічним сектором, є більш коштовними ніж ті, що надаються приватним сектором. Змагальність означає вибір постачальників через відкритий конкурс.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бояринцева М. А. Принципи адміністративного права щодо діяльності публічної адміністрації в країнах Європейського союзу та Україні [Текст]//Право і суспільство.-2015.-№6.-ч.2.-С.115-121
2. Колодій А.М. Теорія держави і права [Текст]/ А.М. Колодій, В.В. Копейчиков, С.Л. Лисенков, В.П. Пастухов, В.О. Сумін, О.Д. Тихомиров. – К. : Юрінформ, 1995. – 364 с.
3. Колодій А.М. Принципи права України : [монографія] [Текст] / А.М. Колодій. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 208 с.
4. Коломоєць Т.О. Державний контроль у галузі чорної металургії в Україні: орга- нізаційно-правовий аспект : [монографія] [Текст]/ Т.О. Коломоєць, П.С. Лютіков. – Запоріжжя : Запорізький нац. ун-т, 2009. – 216 с.
5. Тлумачний словник з теорії держави і права [Текст] / авт.-упор. К.Г. Волинка. – К. : Ма- гістр – ХХІ сторіччя, 2006. – 112 с. 12.00.07 / П.О. Баранчик. – Запоріжжя, 2012. – 248 с.
6. Коротка Н.О. Організаційно-правові засади публічного адміністрування у сфері післядипломної педагогічної освіти в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 [Текст] / Н.О. Коротка. – Запоріжжя, 2015. – 220 с.
7. Административное право [Текст]/ под ред. А.Е. Лунева. – М. : Юридическая литература, 1967. – 604 с.
8. Колпаков В.К. Адміністративне право України [Текст]/ В.К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 736 с.
9. Колпаков В.К. Адміністративне право України : [підручник] [Текст] / В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.
10. Адміністративне право : [підручник] [Текст] / [Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, В.В. Богуцький та ін.] ; за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гаращука, В.В. Зуй. – Х. : Право, 2010. – 624 с.
11. Зеркин Д.П. Основы теории государственного управления : [курс лекций] [Текст]/ Д.П. Зеркин, В.Г. Игнатов. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2000. – 448 с.
12. Адміністративне право України : [підручник] [Текст]/ за заг. ред. С.В. Ківалова. – О. : Юридична література, 2003. – 896 с.

13. Коломоєць Т.О. Вступ до навчального курсу «Адміністративне право України» : [навч. лекція][Текст] / Т.О. Коломоєць, В.К. Колпаков. – К. : Ін Юре, 2014. – 240 с.
14. Пухтецька А.А. Питання класифікації європейських принципів адміністративного права [Текст] / А.А. Пухтецька // Часопис Київського університету права. – 2008. – № 2. – С. 112–119.
15. Семенова, И.И. История менеджмента [Текст]: учебное пособие для вузов / И. И. Семёнова - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2000. – 222 с.
16. Колпаков, В. Принцип офіційного з'ясування всіх обставин у справі в системі принципів адміністративного судочинства [Текст] / В. Колпаков, В. Гордєєв // Право України. – 2014. – № 3. – С. 47-57.
17. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права і держави : посіб. для студ. спец. «Правознавство» [Текст]. — 2-ге вид., зі змін. і допов. — К., 1994. — 238 с.
18. Теорія держави і права [Текст] / А. М. Колодій, В. В. Копейчиков, С. Л. Лисенков, В. П. Пастухов, В. О. Сумін, О. Д. Тихомиров. — К., 1995. — 189с.
19. Колодій А. М. Принципи права України : моногр. [Текст] — К., 1998. — 208 с.
20. Колпаков В. К. Принципи адміністративного права [Текст]// Міжнародна поліцейська енциклопедія : у 10 т. / В. В. Коваленко, Ю. І. Римаренко, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. — К., 2011. — Т. VII : Адміністративно-правове забезпечення поліцейської діяльності.
21. Криворучко І.В. Визначення поняття принципів адміністративної процедури в науці державного управління [Текст]//[Вісник Національної академії державного управління при Президентові України](#).-2016.-С.20-25
22. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) [Текст] / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
23. Пухтецька А. А. Європейські принципи адміністративного права : монографія [Текст] / А. А. Пухтецька ; за заг. ред. д-ра. юрид. наук, проф. В. Б. Авер'янова. – 2-ге вид., доопрац. і допов. – К. : Логос, 2014. – 237 с.

24. Енциклопедичний словник з державного управління [Текст] / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
25. Нижник Н. Р. Проблеми сьогодення державного управління в Україні [Текст]/ Н. Р. Нижник // Універ. наук. зап. – 2007. – № 3 (23). – С.14–19.
26. Мельтюхова Н. М. Державне управління як єдність діяльності та відносин : [монографія] [Текст]/ Н. М. Мельтюхова. – Х. : Вид-во Хар-РІНАДУ «Магістр», 2010. – 204 с.
27. Баранчик П. О. Принципи адміністративного права : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 [Текст] / Баранчик Павло Олександрович. – Запоріжжя, 2012. – 214 с.
28. Державне управління : курс лекцій [Текст]/ за заг. ред. Д. І. Дзвінчука. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2012. – 616 с.
29. Методичні підходи до організації діяльності публічного адміністрування : наук. розробка [Текст]/ уклад. : Н. М. Мельтюхова, Л. В. Набока, Ю. В. Дідок ; за заг. ред. Н. М. Мельтюхової. - К. : НАДУ, 2011. - 48 с.
30. [Колесникова К. О.](#) Співвідношення державного управління та публічного адміністрування у процесі суспільної трансформації / К. О. Колесникова [Текст] // [Публічне управління: теорія та практика](#). - 2013. - Вип. 3. - С. 41-45.
31. Енциклопедія державного управління. [Текст] у 8 т. – Т. 1. Теорія державного управління / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; наук.-редкол.: Ю.В. Ковбасюк (голова) [та ін.]. - К.: НАДУ, 2011. – 747 с.
32. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления: курс лекций, 4-е изд., дополн. [Текст]/ Г. В. Атаманчук. – М.: Омега-Л, 2006. – 584 с.
33. Пилипишин, В.П. Поняття та основні риси державного управління [Текст] / В.П. Пилипишин // Юридична наука і практика. — 2011. — № 2. — С. 10-14.
34. Соловійов В. М. Поняття і сутність правового регулювання державного управління в Україні [Текст]/ В. М. Соловійов // Університетські наукові записки. – 2007. – № 3 (23). – С. 27–33.
35. Основи економічної теорії : підручник у 2-х кн. [Текст]/ [за ред. Ю. В. Ніколенка]. – К. : Либідь, 1998. – 272 с.

36. Ляхович Г. І. Щодо сучасного розуміння сутності та особливостей державного управління в державі [Текст] / Г. І. Ляхович // Вісник ХНУВС. – 2009. – № 3 (46). – С. 129–136.
37. Волкович О. Ю. Проблеми розмежування понять «організаційно-господарське управління» та «державне управління» у діяльності господарських товариств [Текст]/ О. Ю. Волкович // Форум права. – 2008. – № 2. – С. 38–43.
38. Сурмін Ю. Термінологічна система державного управління: сутність і перспективи становлення / Ю. Сурмін [Текст]// Вісник НАДУ. – 2008. – № 4. – С. 5–14.
39. Стеценко С.Г. Адміністративне право України: Навчальний посібник [Текст]/ С.Г. Стеценко. – К.: Атіка, 2007. – 624 с.
40. Завальна Ж. В. Щодо питання договірного регулювання відносин державного управління [Текст] / Ж. В. Завальна // Часопис Київського університету права . – 2009. – № 2. – С. 100-105.
41. [Максименюк Марина Юрївна](#). Філософські засади публічного адміністрування / М. Ю. Максименюк [Текст] // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії . – 2015 . – Вип.61 . – С. 206-224.
42. Державне управління : [навч. посіб.] [Текст] / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна, А. Ю. Гордієнко ; [за ред. А. Ф. Мельник]. – К. : Знання-Прес, 2003. – 343 с.
43. [Круглов В. В.](#) Публічне адміністрування в процесі державно-приватного партнерства / В. В. Круглов [Текст] // [Актуальні проблеми державного управління](#). - 2015. - № 1. - С. 145-153.
44. Зинченко Г. П. Социология управления : учебно-метод. комплекс [Текст] / Г. П. Зинченко, А. А. Иванова, В. Д. Лысенко, И. И. Рогов]. – Ростов-н/Д. : СКАГС, 2010. – 48 с.
45. Мартиненко В. М. Демократичне врядування: проблеми теорії та практики [Текст] /В. М. Мартиненко // Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. пр. Асоціації докторів наук з державного управління. – Х.: Вид-во “ДокНаукДержУпр”, 2010. – № 1. – С. 16–22.

46. Босак О.З. Публічне управління як нова модель управління у державному секторі [Текст]/ О.З. Босак // Державне управління: теорія та практика: Збірник наукових праць. – Х.: Вид-во "Магістр", 2010. – № 2.-С.1-8
47. Теоретичні основи самоврядування [Текст]/ Панико Ю. Л. – Л. : Літопис, 2002. – 196 с.
48. [Кравцова Т. М.](#) Поняття та принципи діяльності публічної адміністрації [Текст]/ Т. М. Кравцова, А. В. Солонар // [Форум права](#). - 2010. - № 4. - С. 522-525.
40. Білозерська Т. О. Реформування публічної адміністрації в Україні як крок до євро- пейської інтеграції [Текст] / Т. О. Білозерська // Фо- рум права. – 2007. – № 2. – С. 11–19
50. Пухтецька А. «Європейський адмініст- ративний простір» як новела української ад- міністративно-правової науки: понятійно- термінологічна характеристика [Текст] / А. Пухтець- ка // Юридична Україна. – 2006. – № 8. – С. 41–45.
51. [Мацелик Т. О.](#) Публічна адміністрація: питання понятійно- категоріального апарату [Текст]/ Т. О. Мацелик // [Часопис Київського університету права](#). - 2012. - № 1. - С. 135-138
52. Борисевич С.О. Критерії розмежування публічного і приватного права [Текст]///Наукові розвідки з державного та муніципального управління.-2011.- №2.-С.9-20
53. Кол па ков В. К. Пред мет адміністра тив но го пра ва: су час ний вимір[Текст] / В. К. Кол па ков // Юри дич на Ук раїна. – 2008. – № 3. – С. 35.
54. Публічна служба в Україні: концепція та практика регіональ- ної кадрової політики : наук. розробка [Текст] / [О. І. Сушинський, О. В. Худоба, Д. Д. Заяць та ін.]. – К. : НАДУ, 2013. – 64 с.
55. Про вивчення та узагальнення практики розгляду адміністративними судами спорів з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби : аналітична довідка Вищого адміністративного суду України від 1 лют. 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=n0006760-09>

56. Гонцяж Я. Адміністративна реформа: нездійснені мрії та втрачені можливості [Текст]/ Я. Гонцяж, Н. Гнидюк. – К. : Міленіум, 2002. – С. 51–54.
57. Райт Г. Державне управління [Текст]/ Г. Райт. – К. : Основи, 1994. – 191с.
58. Рибак, А.І. Стан та перспективи реформування публічної адміністрації в Україні [Текст] / А.І. Рибак // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць / Головний редактор В.М. Вашкевич. – К.: ВІР УАН, 2011. – Випуск 47. – С. 594-602.
59. Пухтецька, А. Сучасне розуміння змісту принципів децентралізації та централізації в адміністративно-правовій науці: порівняльно-правовий аспект [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалів : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvamu_pr/2010_1/13.pdf. - Заголовок з екрану
60. Безсмертний, Р. Основні засади адміністративно-територіальної реформи в Україні [Текст] / О. Безсмертний // Проблеми трансформації територіальної організації влади. Зб. матер. та докум. /Наук. редактор: М. Пухтинський. – К.: Атіка, 2005. – С. 222-237.
61. Малиновський В. Я. Державне управління: Навчальний посібник [Текст]. – 3-тє вид. переробл. та допов. – К. : Атіка, 2009. – 608 с.
62. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України [Текст]/ [Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. та ін.]; Центр політико-правових реформ. – К., Москаленко О. М., 2012. – 212 с.
63. Солових В. П. Становлення та загальна характеристика сучасних моделей державного управління [Текст]/ В. П. Солових// Публічне управління: теорія та практика. – 2014. – № 1. – С. 18–25
64. Розвиток системи управління в ЄС: досвід для України : наук. розробка [Текст] / О. Я. Красівський, О. С. Киричук та ін. ; за заг. ред. О. Я. Красівського. – К. : НАДУ, 2013. – 56 с.
65. Воробйова О.П. Сучасні управлінські моделі New Public Management і Good Governance та їх запровадження в Україні [Текст] / О.П. Воробйова // Ефективність державного управління. — 2015. — Вип. 42. — С. 230—234
66. Механізми вдосконалення управління на місцевому рівні та наближення його до європейських стандартів (реферат). ... Упоряд. А.К.Гук, О.В.Бейко,

- В.М.Князєв [Текст]/ За ред. М.О.Пухтинського, В.В.Толкованова. – К.: Крамар, 2003.-8 с.
67. Корженко В. В. Методологічні та евристичні інтенції сучасної концепції governance [Електронний ресурс] / В. В. Корженко, В. В. Нікітін. – Режим доступу : www.kbuara.kharkov.ua
68. Кухарева Г. П. Належне урядування як шлях до становлення дієвої системи публічного управління в Україні [Текст]//Теорія та практика державного управління. – Вип. 3 (50).-2015.-С.70-76
69. Красильников Д. Г. Современные западные управленческие модели: синтез New Public Management и Good Governance [Текст]/ Д. Г. Красильников, О. В. Сивинцева, Е. А. Троицкая // Ars Administrandi. – 2014. – № 2. – С. 45–62
70. Правознавство.Підручник [Текст] / Авт. кол.: Демський С.Е., П68 Ковальський В.С., Колодій А.М (керівник авт. кол.) та інші; За ред. В.В. Копейчикова. — 5-е вид., перероб. та доп. - К: Юрінком Інтер, 2002. - 736 с.
71. Сучасна адміністративно-правова доктрина захисту прав людини : тези доп. та наук. повідомл. учасн. наук.-практ. конф., м. Харків, 17–18 квіт. 2015 року [Текст]. – Х. : Право, 2015. – 352 с.
72. Аверьянов, В. Б. Обновление украинской административно-правовой доктрины на основе принципа верховенства права [Текст] / В. Б. Аверьянов // Часопис Київ. ун-ту права. – 2008. – №3. – С. 9–14
73. Адміністративне право України. Академічний курс [Текст] : під-ручник : у 2 т. : Т. 1. Загальна частина / редкол.: В. Б. Авер'янов (голова) та ін. – К. : Юрид. думка, 2004. – 548 с.
- 74.Державне будівництво та місцеве самоврядування. Збірник наукових праць.Вип.2 [Текст].-К.-2002.-134с.
75. Соколенко, О. Л. Захист прав громадян як основна функція правової держави [Текст] / О. Л. Соколенко // Часопис Київського університету права. – 2013. – № 2. – С. 118-121.
76. Гринюк Р. Ф. Ідея правової держави: теоретико-правова модель і практична реалізація [Текст]/ Р. Ф. Гринюк. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 388 с.

77. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник [для студ. вищ. навч. закладів] [Текст]/ О. Ф. Скакун; Національний ун-т внутрішніх справ. – 2-ге вид. – Х.: Консум, 2005. – 656 с.
78. Заєць А. П. Правова держава в Україні: концепція і механізми реалізації: дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень» [Текст]/ Заєць Анатолій Павлович; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К., 1999. – 447 с.
79. Головащенко О. С. До питання про систему ознак правової держави [Текст]/ О. С. Головащенко // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2006. – Вип. 33. – С. 44–50.
80. Гончарук Н. Організаційно-правові аспекти надання адміністративних послуг в Україні [Текст]/ Наталія Гончарук, Леонід Прокопенко // Публічне управління: теорія та практика. – 2011. – № 1(5). – С. 26–32.
81. Публічна адміністрація в Україні: становлення та розвиток [Текст]/ за заг. ред. А.В. Толстоухова, Н.Р. Нижник, Н.Т. Гончарук. – Д.: Монолит, 2010. – 400 с.
82. Венедиктова І. Публічні послуги в медичній сфері [Текст] / І. Венедиктова // Медичне право. – 2009. – № 3 (1). – С. 7–14.
83. Про схвалення Концепції розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2006 р. № 90-р// Офіц. вісн. України. – 2006. – № 7. – С. 167.
84. Рябенко М.В. Кримінально-правова охорона професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг [Текст]. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 - кримінальне право та кримінологія; кримінально- виконавче право. - Національна академія прокуратури України, - Київ, 2016. – 267с.
85. Хавронюк М. І. Науково-практичний коментар до Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» [Текст]/ М. І. Хавронюк. – К. : Атіка, 2011. – 424 с.
86. Яремко Г. З. Поняття особи, яка здійснює професійну діяльність з надання публічних послуг, як спеціального суб'єкта [Текст] / Г. З. Яремко // Протиправна поведінка: погляд крізь призму юридичної науки: матеріали І

Всеукраїнської науково-практичної конференції (24 лютого 2012 року м. Ніжин) / за заг. ред. І. Г. Богатирьова. – Ніжин : Видавець ПП Лисенко, 2012. – С. 190–192.

87. Максимович Р. Л. Коментар Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» [Текст]/ Р. Л. Максимович. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. – 280 с.

88. Тихомиров Ю. А. Теория компетенции [Текст] / Ю. А. Тихомиров. – М., 2001. – 235 с.

89. Талапина Э. Публичные функции в экономике [Текст] / Э. Талапина, Ю. Тихомиров // Право и экономика. – 2002. – № 6. – С. 4–7.

90. Нестеров А. В. Понятие услуги государственной, общественной (социальной) и публичной [Текст]/ А. В. Нестеров // Государственная власть и местное самоуправление. – 2005. – № 11. – С. 18–24.

91. Кирсанов С. А. Проблемы правового регулирования государственных и муниципальных услуг в Российской Федерации [Текст] / С. А. Кирсанов, А. Т. Ошурков, А. М. Сергеев // Публичные услуги : правовое регулирование (российский и зарубежный опыт) : сборник / под. общ. ред. Н. А. Шевелевой. – М. : Волтерс Клувер, 2007. – С. 104-120.

92. Венедіктова І. В. Юридична природа публічних послуг [Текст]/ І. В. Венедіктова // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія. : Право. – 2009. – № 841. – С. 88–91.

93. Кріцак І. В. Функція надання послуг населенню органами внутрішніх справ : теоретико-правовий аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави та права ; історія політичних і правових учень» [Текст] / І. В. Кріцак. – Харків, 2010. – 23 с.

94. Тютюгін В. Новели кримінального законодавства щодо посилення відповідальності за корупційні злочини : вирішення проблем чи проблеми для вирішення? [Текст]/ В. Тютюгін // Юридичний вісник України. – 2010. – № 5. – 30 січня-5 лютого. – С. 6.

95. Механізм надання адміністративних послуг в Україні: аналіз і напрямки вдосконалення [Електронний ресурс]/ Т. О. Паутова. // [Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2014_1_18). - 2014. - № 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2014_1_18